

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 18 grudnia 2019 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. na podstawie art. 75 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych po rozpatrzeniu wniosku z dnia 3 grudnia 2019 roku odmówił G. T. prawa do dodatku pielęgnacyjnego za okres od dnia 1 lipca 2010 roku do dnia 30 czerwca 2018 roku. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że w wyniku przeprowadzonego badania Lekarz Orzecznik ZUS orzeczeniami z dnia 9 września 2010 roku i z dnia 3 września 2012 roku nie stwierdził niezdolności do samodzielnej egzystencji, wobec czego brak jest podstaw do przyznania prawa do dodatku pielęgnacyjnego.

/decyzja – k. 21 akt ZUS plik V/

G. T. w dniu 12 stycznia 2020 roku złożyła odwołanie od powyższej decyzji. Wskazała, że nie zgadza się z orzeczeniami Lekarza Orzecznika ZUS z dnia 9 września 2010 roku i z dnia 3 września 2012 roku. Podniosła, że cierpi na szereg różnych dolegliwości zdrowotnych w tym związanych ze stanem narządu wzroku, porusza się o kuli łokciowej. Argumentowała, iż orzeczeniem Miejskiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności z dnia 2 października 2018 roku została zaliczona do znacznego stopnia niepełnosprawności, zgodnie z którym nie da się ustalić daty powstania niepełnosprawności i istnieje konieczność stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji. Dodała, że powyższe orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności zostało wydane w oparciu o dokumentację lekarską znajdującą się w aktach ZUS.

Ponadto wniosła o nieobciążanie jej kosztami postępowania.

/odwołanie – k. 3-5/

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 3 marca 2020 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. wniósł o jego oddalenie, podnosząc argumentację zawartą w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji. Dodatkowo wskazał, że od orzeczeń lekarza orzecznika ZUS z dnia 9 września 2010 roku i z dnia 3 września 2012 roku wnioskodawczyni nie składała sprzeciwów (nie kwestionując tym samym niestwierdzenia niezdolności do samodzielnej egzystencji) a z wnioskiem o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego za sporny okres wystąpiła dopiero w dniu 28 listopada 2019 roku.

/odpowiedź na odwołanie – k. 11-11 odwrót/

Postanowieniem z dnia 7 kwietnia 2020 roku tutejszy Sąd ustanowił dla wnioskodawczyni radcę prawnego z urzędu.

/postanowienie – k. 13/

W piśmie z dnia 23 czerwca 2020 roku pełnomocnik wnioskodawczyni poparł odwołanie, wnosząc o zmianę decyzji. Nadto wniósł o przyznanie kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu w wysokości 150 % minimalnej stawki, oświadczając, że koszty te nie zostały opłacone ani w części, ani w całości. Podtrzymał dotychczasową argumentację i dodatkowo podniósł, że wnioskodawczyni nie została poinformowana w spornym okresie o możliwości ubiegania się o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego i nie może ponosić negatywnych konsekwencji błędu organu rentowego.

/pismo – k. 20-22, koperta – k. 24/

Pełnomocnik o organu rentowego podtrzymał dotychczasowe stanowisko w sprawie.

/pismo – k. 26/

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

Wnioskodawczyni G. T. urodziła się w dniu (...).

/okoliczność bezsporna/

W dniu 23 lipca 2010 r. wnioskodawczyni złożyła wniosek o przyznanie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

/wniosek – k. 1-4 akt ZUS plik IV/

Orzeczeniem z dnia 9 września 2010 roku Lekarz Orzecznik ZUS uznał, że wnioskodawczyni jest całkowicie niezdolna do pracy do dnia 31 października 2012 roku przy czym daty powstania niezdolności nie da się ustalić, i nie jest niezdolna do samodzielnej egzystencji.

/orzeczenie Lekarza Orzecznika ZUS – k. 17 - 18 akt ZUS plik IV, opinia lekarska Lekarza Orzecznika ZUS – k. 30 dokumentacji orzeczniczo- lekarskiej ZUS tom II/

Od powyższego orzeczenia wnioskodawczyni nie złożyła sprzeciwu.

/okoliczność bezsporna/

Decyzją z dnia 30 września 2010 roku organ rentowy odmówił wnioskodawczyni prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

/decyzja – k. 27-28 akt ZUS plik IV/

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 28 stycznia 2011 roku, sygn. akt VIII U 1910/10 przyznano wnioskodawczyni prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy na okres od dnia 23 lipca 2010 roku do dnia 31 października 2012 roku.

/okoliczność bezsporna, odpis wyroku – k. 50 akt ZUS plik IV, decyzja – k. 90-91 akt ZUS plik IV/

G. T. w dniu 1 sierpnia 2012 roku złożyła wniosek o ponowne ustalenie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

/wniosek – k. 112 akt ZUS plik IV/

Orzeczeniem z dnia 3 września 2012 roku Lekarz Orzecznik ZUS uznał, że wnioskodawczyni jest trwale całkowicie niezdolna do pracy i nie jest niezdolna do samodzielnej egzystencji.

/orzeczenie Lekarza Orzecznika ZUS – k. 114-114 odwrót akt ZUS plik IV, opinia lekarska Lekarza Orzecznika ZUS – k. 42-43 dokumentacji orzeczniczo- lekarskiej ZUS tom II/

Od powyższego orzeczenia wnioskodawczyni nie złożyła sprzeciwu.

/okoliczność bezsporna/

Decyzją z dnia 19 września 2012 roku organ rentowy ponownie ustalił prawo wnioskodawczyni do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy na stałe.

/decyzja – k. 27-28 akt ZUS plik IV/

Od powyższej decyzji wnioskodawczyni nie złożyła odwołania.

/okoliczność bezsporna/

Decyzją z dnia 18 listopada 2016 roku ZUS po rozpoznaniu wniosku z dnia 4 listopada 2016 roku przyznał wnioskodawczyni prawo do emerytury od dnia 14 listopada 2016 roku. Tym samym prawo do renty ustало z dniem przyznania emerytury.

/okoliczność bezsporna, wniosek – k. 1-8, decyzja – k. 13-14 odwrot akt ZUS plik V/

Orzeczeniem Miejskiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności z dnia 2 października 2018 roku wnioskodawczyni została zaliczona do znacznego stopnia niepełnosprawności do dnia 31 października 2021 roku. Nie da się ustalić daty powstania niepełnosprawności, ustalony stopień niepełnosprawności datuje się od dnia 26 lipca 2018 roku Wskazano, że odwołująca wymaga zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne, ułatwiające funkcjonowanie danej osoby, korzystania z systemu wsparcia w samodzielnej egzystencji a także konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji.

/orzeczenie – 8 – 8 odwrot/

Wnioskodawczyni ma ustalone prawo do zasiłku pielęgnacyjnego na okres od dnia 1 lipca 2018 roku do dnia 31 października 2021 roku.

/pismo – k. 19 akt ZUS plik V/

W dniu 29 listopada 2019 roku ubezpieczona złożyła wniosek o ustalenie prawa do dodatku pielęgnacyjnego za okres od dnia 1 lipca 2010 roku do dnia 30 czerwca 2018 roku.

/wniosek – k. 20 akt ZUS plik V/

Zaskarżoną decyzją z dnia 18 grudnia 2019 roku ZUS odmówił wnioskodawczyni prawa do dodatku pielęgnacyjnego za sporny okres.

/decyzja – k. 21 akt ZUS plik V/

Opisany powyżej stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o dokumenty zawarte w aktach organu rentowego i załączone do akt sprawy, których autentyczności żadna ze stron nie kwestionowała.

Sąd pominął wnioski dowodowe pełnomocnika wnioskodawczyni (k. 27) na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 i 5 kpc jako mające wykazać fakty nieistotne dla rozstrzygnięcia sprawy i zmierzające jedynie do przedłużenia postępowania.

Spór w sprawie dotyczył bowiem kwestii prawnej.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie nie jest zasadne i podlega oddaleniu.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że zgodnie z art. 148¹ § 1 k.p.c. sąd może rozpoznać sprawę na posiedzeniu niejawnym, gdy pozwany uznał powództwo lub gdy po złożeniu przez strony pism procesowych i dokumentów, w tym również po wniesieniu zarzutów lub sprzeciwu od nakazu zapłaty albo sprzeciwu od wyroku zaocznego, sąd uzna - mając na względzie całokształt przytoczonych twierdzeń i zgłoszonych wniosków dowodowych - że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne. Analizując treść złożonych przez strony i zgromadzonych w aktach rentowych dokumentów Sąd uznał, że okoliczności faktyczne nie były w sprawie sporne. Spór nie dotyczył faktów, lecz prawa. Ponadto strony nie wnosiły o przeprowadzenie rozprawy. W tych okolicznościach Sąd na podstawie art. 148¹ § 1 k.p.c. uznał, że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne, co w konsekwencji pozwoliło na rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym.

Zgodnie z art. 75 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2020 roku, poz. 53, ze zm., zwanej dalej „ustawą emerytalną”), dodatek pielęgnacyjny przysługuje osobie uprawnionej do emerytury lub renty, jeżeli osoba ta została uznana za całkowicie niezdolną do pracy oraz do samodzielnej egzystencji albo ukończyła 75 lat życia.

Z analizy przepisu wynika, iż przesłanki w postaci całkowitej niezdolności do pracy oraz niezdolności do samodzielnej egzystencji muszą wystąpić łącznie.

Zgodnie z art. 14 ust. 1 powyższej ustawy, oceny niezdolności do pracy, jej stopnia oraz ustalenia m.in. trwałości lub przewidywanego okresu niezdolności do samodzielnej egzystencji, dokonuje w formie orzeczenia lekarz orzecznik Zakładu. Od orzeczenia lekarza orzecznika osobie zainteresowanej przysługuje sprzeciw do komisji lekarskiej Zakładu, w ciągu 14 dni od dnia doręczenia tego orzeczenia (ust. 2a). Orzeczenie lekarza orzecznika, od którego nie wniesiono sprzeciwu lub co do którego nie zgłoszono zarzutu wadliwości, albo orzeczenie komisji lekarskiej, stanowi dla organu rentowego podstawę do wydania decyzji w sprawie świadczeń przewidzianych w ustawie, do których prawo jest uzależnione od stwierdzenia niezdolności do pracy oraz niezdolności do samodzielnej egzystencji (ust. 3).

Zgodnie z art. 116 ust. 1 tej ustawy postępowanie w sprawach świadczeń wszczyna się na podstawie wniosku zainteresowanego, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Do wniosku w sprawie przyznania świadczeń powinny być dołączone dowody uzasadniające prawo do świadczeń i ich wysokości, określone w drodze rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. (ust. 5).

Przepis art. 116 ust. 1 wprowadza generalną zasadę postępowania emerytalno-rentowego, tj. zasadę wnioskowości (fakultatywności). Działanie z urzędu w sprawach świadczeń ma charakter wyjątkowy i musi wynikać wprost z ustawy. To do osoby występującej o przyznanie czy przeliczenie świadczenia należy przy tym zarówno wystąpienie z samym wnioskiem o przyznanie świadczenia, jak też zgromadzenie dokumentacji niezbędnej do uzyskania korzystnej decyzji organu rentowego (tak wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 27 kwietnia 2017 r., III AUa 1219/16).

W myśl zaś art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej świadczenie wypłaca się od dnia powstania prawa do niego, jednak nie wcześniej niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu. W orzecznictwie sądów zwraca się uwagę na konieczność odróżnienia nabycia prawa do świadczeń od uzyskania świadczeń wynikających z tego prawa, podkreślając samodzielny charakter tych instytucji, jako regulowanych odrębnymi przepisami, mającymi różne znaczenie w obrocie prawnym (por. m.in. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 22 listopada 2006 r. wydanego w sprawie o sygn. akt III UK 95/06).

O nabyciu prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego stanowi art. 100 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przewidujący powstanie prawa do świadczeń z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa, natomiast o wypłacie - art. 129 ust. 1 tej ustawy, nakazujący wypłacanie świadczenia od dnia powstania prawa, nie wcześniej niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu.

Z powyższego wynika, że istnienia prawa do świadczeń, wiążącego się ze spełnieniem warunków jego nabycia, nie można utożsamiać z przyznaniem świadczenia. W tym zakresie poglądy judykatury zbliżone są ze stanowiskiem wynikającym ze stanowiska doktryny (por. m.in. G. Gudowska, K. Ślebzak (red.) w: "Emerytury i renty z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych" Komentarz. Warszawa 2013, Legalis). Wszelkie wątpliwości w tym zakresie wyjaśnił w swoim orzecznictwie Sąd Najwyższy, stwierdzając, że przyznaniem świadczenia jest ustalenie prawa do jego pobierania, a więc wypłaty (por. nadal aktualna uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z 27 listopada 1989 r., sygn. akt III UZP 11/89, OSNCP rok 1990, Nr 6, poz. 72 oraz uchwała z 10 sierpnia 1988 r., sygn. akt III UZP 22/88, OSNCP rok 1989, Nr 12, poz. 194). Wskazany przepis art. 129 ust. 1 ww. ustawy wyraża zasadę, zgodnie z którą, początkowa data wypłaty świadczenia uzależniona jest od złożenia wniosku o to świadczenie (m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 10

lutego 2012 r., sygn. akt II UK 146/11, OSNP rok 2012, nr 1-2, poz. 17), co wprost wynika z brzmienia powołanych wyżej przepisów.

W tym kontekście nie ma znaczenia fakt, że prawo do świadczeń z ubezpieczenia społecznego powstaje z mocy prawa, zaś decyzja organu rentowego ma charakter jedynie deklaratoryjny, uwarunkowany zaistnieniem przesłanek uzasadniających przyznanie prawa do świadczenia i nie stanowi jeszcze podstawy do wypłaty świadczenia. Konsekwencją jest to, że dopiero złożenie wniosku o świadczenie powoduje obowiązek ustalenia prawa do świadczenia, a następnie jego wypłaty. O ile prawo do świadczenia z ubezpieczeń społecznych nie ulega przedawnieniu (w tym znaczeniu, że można o nie wystąpić w dowolnym terminie), o tyle nie można skutecznie żądać wypłaty świadczenia za okres po nabyciu do niego prawa a przed wystąpieniem z wnioskiem (por. M. Bartnicki, w: Komentarz do ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, LEX 2014, K. Antonów, Bartnicki, Suchacki).

Należy również podkreślić, że ustawa emerytalna nie przewiduje możliwości domagania się wypłaty świadczeń z wyrównaniem za czas od nabycia do nich prawa in abstracto do chwili złożenia wniosku, bez względu na to, czy niezłożenie wniosku spowodowane było brakiem staranności w prowadzeniu własnych spraw czy też innymi okolicznościami w tym brakiem wiedzy (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 26 października 2017 r. III AUa 1642/16 LEX nr 2409339).

Jak wynika z akt sprawy Lekarz Orzecznik ZUS orzeczeniem z dnia 9 września 2010 roku, skutkującym przyznaniem wnioskodawczyni prawa do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy na okres od dnia 23 lipca 2010 roku do dnia 31 października 2012 roku mocą wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 28 stycznia 2011 roku, uznał, że wnioskodawczyni jest całkowicie niezdolna do pracy do dnia 31 października 2012 roku i nie jest niezdolna do samodzielnej egzystencji. Kolejno także Lekarz Orzecznik ZUS orzeczeniem z dnia 3 września 2012 roku, skutkującym ponownym ustaleniem prawa wnioskodawczyni do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy na stałe mocą decyzji organu rentowego z dnia 19 września 2012 roku uznał, że wnioskodawczyni jest trwale całkowicie niezdolna do pracy i nie jest niezdolna do samodzielnej egzystencji. Co istotne wnioskodawczyni nie złożyła sprzeciwów od żadnego z wymienionych orzeczeń Lekarza Orzecznika, nie zaskarżyła też wydanych w oparciu o te orzeczenia Lekarza Orzecznika wskazanych wyżej wyroku i decyzji, co pozwala przyjąć, że dane zawarte w ich treści - zwłaszcza co do braku ustalenia niezdolności do samodzielnej egzystencji - były przez wnioskodawczynię akceptowane. G. T. dopiero w dniu 29 listopada 2019 roku złożyła wniosek o ustalenie prawa do dodatku pielęgnacyjnego za okres od dnia 1 lipca 2010 roku do dnia 30 czerwca 2018 roku na podstawie dokumentacji lekarskiej zawartej w aktach ZUS. Wskazać przy tym należy, że nic nie stało na przeszkodzie złożeniu przez wnioskodawczynię stosownego wniosku w odpowiednim czasie. Jednak istotnym jest to, że organ rentowy nie był uprawniony - jak chciałaby tego odwołująca się - do wypłaty świadczenia od daty ewentualnego nabycia do niego prawa.

W okolicznościach niniejszej sprawy wbrew stanowisku strony odwołującej się trudno także dopatrywać się błędu organu rentowego polegającego na braku pouczenia wnioskodawczyni o możliwości złożenia wniosku o przyznanie prawa do dodatku pielęgnacyjnego w stosownym czasie. Przede wszystkim brak jest podstawy prawnej do wyprowadzenia tego rodzaju wniosku (w szczególności w art. 133 ust. 1 pkt 2 cytowanej ustawy jest bowiem mowa o błędzie organu rentowego jedynie w przypadku ponownego ustalenia prawa do świadczenia i to w powiązaniu z datą złożenia wniosku). Nie sposób przy tym za takową uznać powoływany przez pełnomocnika wnioskodawczyni ogólny obowiązek ZUS-u informowania o warunkach i dowodach wymaganych do uzyskania świadczeń emerytalno-rentowych.

W związku z tym brak jest podstaw do przyjęcia, że organ rentowy uchybił swoim obowiązkom i odmawiając wnioskodawczyni decyzją z dnia 18 grudnia 2019 roku prawa do dodatku pielęgnacyjnego w sposób nieuprawniony pozbawił ją prawa do tego dodatku. To ubezpieczona jako osoba zainteresowana powinna była zadbać o to, aby we właściwym terminie przedłożyć wniosek o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego wraz ze stosownymi dowodami. Zwłaszcza, że możliwość zarówno złożenia stosownego wniosku jak i pozyskania uzasadniającej go dokumentacji (w aktach ZUS) istniała już o wiele wcześniej. Dlatego też brak własnej inicjatywy w zadbanie o swoje interesy nie

może obecnie powodować przerwania odpowiedzialności na organ rentowy i upatrywania w jego działaniu błędów uprawniających do wypłaty świadczenia za wsteczny okres. To ubezpieczona dopiero w dniu 29 listopada 2019 roku złożyła wniosek o ustalenie prawa do dodatku pielęgnacyjnego za okres od dnia 1 lipca 2010 roku do dnia 30 czerwca 2018 roku. Dlatego też świadczenie nie mogło zostać przyznane z datą wsteczną bez względu na jego wnioskowy charakter wynikający z ustawy emerytalnej, tj. za okres wcześniejszy niż miesiąc, w którym złożono wniosek.

Dlatego też w ocenie Sądu Okręgowego decyzja organu rentowego jest prawidłowa.

Mając powyższe na uwadze, wobec braku podstaw do uwzględnienia odwołania, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ §1 k.p.c., orzekł jak w pkt 1 sentencji wyroku.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawczyni przez pełnomocnika z urzędu Sąd uwzględniając nakład pracy pełnomocnika z urzędu orzekł na podstawie § 15 ust. 2 w zw. z § 4 ust. 2 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 68) podwyższając należne koszty o podatek VAT (pkt 2 sentencji wyroku). W ocenie Sądu nieskomplikowany charakter niniejszej sprawy oraz wkład pracy pełnomocnika w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia nie uzasadniały przyjęcia, iż winno ono wynieść kwotę wyższą aniżeli stawka minimalna.

K.W.